

100-letnica rojstva slovenskega muzikologa akademika Dragotina Cvetka (1911-1993)

»Cantus firmus slovenske muzikologije«
(Jože Sivec)

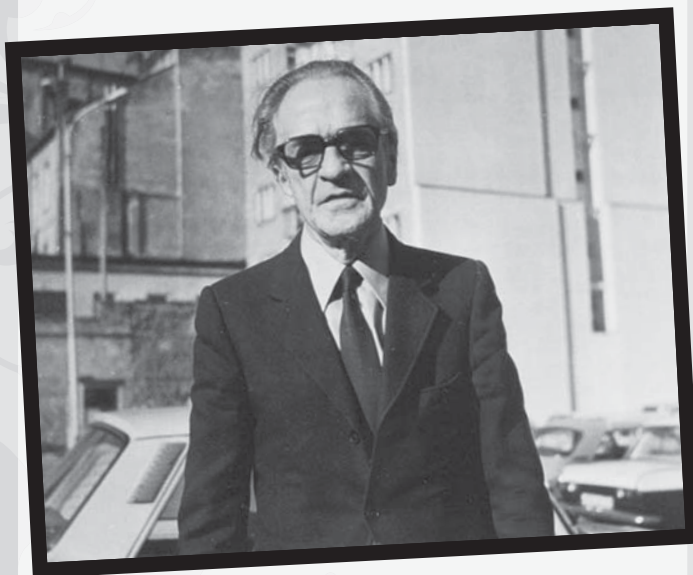
Akademik, zasl. prof. ljubljanske *Univerze* dr. Dragotin Cvetko je bil tudi moj učitelj in kar dvakrat mentor (pri diplomskem in magistrskem delu), zato zna biti tale spomin nanj ob njegovi 100. obletnici rojstva tudi malce čustveno obarvan. Ves čas in še dandanes pooseblja celotno slovensko muzikologijo. Še vedno ga ni bilo in ga ni, ki bi njegov opus dosegel, kaj šele presegel. Bil je doyen in nestor slovenske muzikologije. V glasbeno znanost, muzikologijo je prispeval ne samo v nacionalnem okviru, ampak je tehtno segel čez meje svoje domovine in tako s svojimi dosežki tudi dvignil njen ugled v znanstvenem in kulturnem svetu. Brez njegovega opusa naša muzikologija prav gotovo ne bi pomenila tega, kar je bilo za njim.

Ugledni slovenski in evropski znanstvenik je bil rojen 19. septembra 1911 v Vučji vasi pri Ljutomeru; torej je bil Prlek. Tega ni nikoli skrival, še manj tajil. Študiral je v Ljubljani (diplomiral na *Filozofski fakulteti* 1936 in na *Državnem glasbenem konservatoriju* 1937) in Pragi (specializacija na mojstrski šoli *Konservatorija* in na *Inštitutu za glasbeno vzgojo* 1937–1938) in leta 1938 v Ljubljani tudi doktoriral z disertacijo *Problem občega muzikalnega vzgajanja ter izobraževanja*. Po specializaciji v

Pragi je v letih 1938–1943 in 1945–1962 predaval na ljubljanski *Glasbeni akademiji* kot docent, izredni in redni profesor razne teoretske in zgodovinske predmete. Jeseni 1941 je zaradi takratnega deklariranega kulturnega molka, ki ga je razglasila *Osvobodilna fronta*, opustil mesto glasbenega kritika v periodičnem tisku kakor tudi drugo javno nastopanje in septembra 1943 vstopil v narodnoosvobodilno borbo. Po ustanovitvi *Znanstvenega inštituta pri Slovenskem narodnoosvobodilnem svetu* (1944) je bil najprej njegov tajnik in nato (redni) član kolegija. Po osvoboditvi se je leta 1945 spet vrnil na *Akademijo za glasbo* v Ljubljani in bil od jeseni 1945 najprej izredni in od 1952 redni profesor. Leta 1962 je bil (ponovno) izvoljen za rednega profesorja za zgodovino slovanske in novejšje svetovne glasbe na *Filozofski fakulteti* (bil v letih 1970–1972 njen dekan) ter bil prav tam izvoljen za predstojnika na novoustanovljenem *Oddelku za muzikologijo*, kar vse je več kot uspešno opravljal do upokojitve (1981). Vse navedene pa še druge slovenske in mednarodne muzikološke niti je nato še dolgo desetletje držal v svojih rokah, vse do smrti 2. septembra 1993 (v Ljubljani, kjer je tudi pokopan).

Bil je učitelj in mentor številnim generacijam slovenskih muzikologov, enako pa so ga cenili tudi študentje (dodiplomskega in podiplomskega študija muzikologije) širom nekdanje

Jugoslavije. Kajti Cvetkove zasluge na področju muzikologije na Slovenskem so večplastne. Vse izhajajo iz njegovega lastnega prepričanja, da si mora vsak narod pisati lastno (glasbeno) zgodovino, se pravi, da mora sam poskrbeti za ustrezno raziskovanje svoje tovrstne preteklosti in sedanosti z različnih vidikov muzikoloških znanosti. Prav Cvetku je pripisati vsaj dvoje smeri (če ne še več): v organizaciji muzikološkega dela in študija ter v lastnih raziskovalnih in avtorskih dosežkih. Na obeh področjih je bil nedvomno pionir, ki je z zgolj slovenskimi dosežki daleč presegel ozke nacionalne meje. Glasbeno zgodovino muzikologije je od njenih sporadičnih in nesistematičnih dosežkov pred njim ponese med nacionalne znanosti: navkljub prvemu koraku na *Akademiji za glasbo* z organiziranjem znanstvenega oziroma oddelka za glasbeno zgodovino je bil napravljen odločilen korak z ustanovitvijo *Oddelka za muzikologijo* na *Filozofski fakulteti* (1962). Za to si je medtem že pridobil toliko mednarodnega ugleda, da je bila tale Cvetkova prva reorganizacija možna. Kmalu so se začele vrstiti prav pod njegovim mentorstvom tudi prve disertacije (A. Rijavec,

P. Kuret, J. Sivec, J. Höfler idr.). Po njegovem zgledu so sledili tudi drugi južnoslovanski narodi! Pod uredništvom Cvetka je začel *Oddelek* izdajati tudi *Muzikološki zbornik* (MZ, 1965). Ta še vedno (redno) izhaja v organizaciji oziroma uredništva zdaj že četrte (Cvetkove muzikološke) generacije. Njemu (s sodelavci) je tudi pripisati prvo in edino organizacijo 10. kongresa *Mednarodnega muzikološkega društva* (Ljubljana, 1967). Bil je prvi tovrstni kongres na slovenski tleh, njegovi izsledki in organizacija pa je še dolgo sijala na evropskem in svetovnem muzikološkem odru. Cvetko je leta 1972 ustanovil še *Muzikološki inštitut* pri današnjem *Znanstvenoraziskovalnem centru* (ZRC) SAZU. Ta je pod akademikovim upravništvom začel delovati slabo desetletje kasneje (1980). Do danes si je s svojim raziskovalnim delom, dosežki in mednarodnim sodelovanjem in impresivnimi rezultati-rednimi tiski *Monumenta musiacae Sloveniae*, razstavami, simpoziji in drugim pridobil velik ugled.

Pionirskega dela na področju organiziranja muzikološkega študija in mednarodne afirmacije slovenske muzikologije kot enakopravne znanstvene in pedagoške discipline pa akademik Cvetko ni opravil samo na teh področjih, ampak je njegovo temeljno delo tudi na področju aplikativne muzikologije. Njegovim organizacijskimi in znanstvenoraziskovalnim delom so sledila temeljna dela slovenske in južnoslovanske glasbene literature. Poleg številnih izvornih in poljudnih znanstvenih člankov, ki jih je Cvetko predstavil in objavil doma in v tujini v slovenskem in številnih tujih jezikih, so tukaj najpomembnejša Cvetkova monografska dela. Eden njegovih prvih doktorandov in Cvetkov dolgoletni sodelavec tako na *Oddelku Filozofske fakultete* kot na *Muzikološkem inštitutu* ZRC SAZU zasl. prof. dr. Jože Sivec, ki je izdelal Cvetkovo *Bibliografijo*, je samo med Cvetkovimi monografskimi, tj. knjižnimi deli naštel 28 knjig (MZ, 1991: 5–34); saj gre v Cvetkovem avtorskem primeru za stotine del (uredništva, razprave, eseji, članki, gesla, kritike, poročila, komentarji itd.). To je veliko več kot zgolj znanstvenikov postopni razvoj, njegova evolucija, gre za fundamentalne storitve naše muzikologije, znanosti in s tem tudi kulture. Za njim vse generacije (skupaj) niso niti dosegle, kaj šele presegle opusa tako po kvantiteti kot kvaliteti. Čeprav prav te, nove in mlade generacije, posredni nadaljevalci »Cvetkove muzikološke šole«, že nekaj časa napovedujejo reinterpetacijo Cvetkove muzikologije, je to veliko zavajanje, da ne zapišem omalovaževanja akademikovega dela. Ali to pomeni, da bodo reinterpetirali tudi zgodovino in historična dejstva, kajti Cvetko je vse, kar je napisal in izdal, storil le in zgolj na podlagi arhivskih gradiv po vsej Evropi. Ali bodo torej reinterpetirali tudi arhive in vire? Med njimi so zagotovo taka Cvetkova dela, ki jih številni domači in tuji (univerzitetni) programi navajajo kot relevantna študijska gradiva: *Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem* (1958–1960), *Stoletja slovenske glasbe* (1964), *Histoire de la musique slovène* (1967), *Musikgeschichte der Südslawen* (1967) idr., pa še monografske skladateljske študije kot so npr. kritične izdaje zgodnjih slovenskih mojstrov: *Gallusa-Plautziusa-Dolarja in njihovo delo* (1963), *J. Gallus Carniolus: Harmoniae morales* (1966), *J. Gallus: Moralia* (1968) idr. (1965) Ne moremo pa še mimo Cvetkovih monografij, ki so nam na različne načine in včasih celo v več (različnih izdajah in jezikih) predstavile slovenske skladatelje kot so npr. Riso Savina alias Friderik Širca, Davorin Jenko, J. P. Gallus, Gojmir Krek, Anton Lajovic, Slavko Osterc idr.

Za vse svoje delo mu je ljubljanska *Univerza* (1982) podelila naslov zaslužnega profesorja, bil pa je še podpredsednik *Mednarodnega muzikološkega društva* (1967–1972). Od 1970 je bil redni član SAZU, od 1968 dopisni član SANU, od 1979 pa JAZU, od 1978 častni član *Hrvaškega glasbenega zavoda* ter od 2008 častni član *Slovenske filharmonije* (posthumno). Prejel je *Prešernovo* (1961), *Herderjevo nagrado* (1972), nagrado *AVNOJ-a* (1982), *Kidričevo nagrado* (1988) idr.